

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק כ"ח אדר א' תשפ"ד

פרשת ויקהל
שבת שקלים
גליון תרל"ג
שנה י"ג

מפי ספרים וסופרים

שבת - ממנו מתברכין כל שתא יומין

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה ב')

מעשה באחד מסוחרי ראדין, שהיה מן המאחרים לבוא וממהרים לצאת מן השבת, ביום ששי לא נעל חנותו לפני צאת הכוכבים, ובמוצאי שבת פתח את חנותו בעוד החמה בראשי האילנות. הלך אליו הגה"ק ה"חפץ חיים" והטיף לו מוסר בדרך משל:

מעשה באיכר שהיה מביא תבואה למכירה לסוחר יהודי, ועל דבר זה הסכימו ביניהם המוכר והקונה, שבשעה שהיו שוקלים את שקי התבואה במאזנים, היה הסוחר חורט חריץ בקיר, ואחר כך היו שניהם סופרים את החריצים וידעו שכמספר החריצים כן מספר השקים של תבואה שהביא האיכר. לימים נמלך האיכר בדעתו שדרך זו של חשבון סכנה יש בה, שהרי

יכול הסוחר לטשטש אחד הסימנים שעל הקיר, ואז הוא מפסיד שק של תבואה, לכן בא והציע לסוחר דרך אחרת, כנגד כל שק של תבואה שיישקל במאזנים, ישם הסוחר מטבע על גבי צלחת, ואחר כך ימנו את המטבעות וידעו כי מספר השקים כמספר המטבעות. התחילו נוהגים כך, ברם בשעת מעשה לא עצר האיכר כוח לכבוש את יצרו, וכשראה שהסוחר אינו מבחין במעשיו, היה ממחר לשלוח ידו בחשאי, נוטל מטבע מערמת המטבעות שבצלחת ומשלשלה לתוך כיסו, ואילו הסוחר הפיקח עשה עצמו שאינו רואה, שהרי הסוחר מרויח מכך שמשלם פחות ממה שהיה צריך לשלם.

אף אתה, סיים ה"חפץ חיים", כמוהו, הקדוש ברוך הוא נתן לנו מתנה יקרה את השבת קודש, שכנגד כל שעה ושעה שבה, הריהו משפיע עלינו ברכות וטובות בששת ימי המעשה. ואתה גונב מן השעות הללו, אבל למעשה אינך גונב אלא משלך, כי אתה מחסר את עצמך.

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

"כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים"

אך את שבתותי תשמורו. פירש"י ז"ל: אכין ורקין מיעוטיך.

היינו ע"י מיעוט והכנעה שמישים אל ליבו כל תהלוכותיו מימי המעשה ואיך נבואה לשערי קדושת ש"ק, זוכה ע"י לקדושת ש"ק. וכדתנן (שבת לד.) ע"ש עם חשיכה, עם החשכות מקודם ש"ק זוכה להרגיש העריבות ומתיקות מנועם קדושת ש"ק, ועיקר עריבות קדושת הש"ק הוא מה שזוכה לדעת אמיתי. שבתותי, אמר לשון רבים, דידוע שיש שבת התחתון ושבת העליון, פשוטי המוני עם סגולה המה יעטו אור תפארת ש"ק ע"י המנוחה ואכילה ושתיה, ועיקר שיתענג אדם במה שמעלה תענוג ונח"ר להקב"ה, ולא מהנאת כריסו באכילה גסה. וכמו"ש על מאחז"ל (שם קיח.) כל המענג את השבת וכו' ולא אמרו כל המתענג בשבת, שעיקר הוא שיענג את השבת ולא א"ע, וכמו"ש הזוה"ק (ח"ג רמ"ה.) תקונא קדמאה לתקנא פתורא כמאן דאכיל קמי מלכא הה"ד (יחזקאל מ"א, כ"ב) זה השולחן אשר לפני ה', וזוכה ע"י לעורר שבת העליון.

והקדים מידת הרחמים ושתפה למידת הדין ואין ביכולת מידת הדין לדחות את מידת הרחמים.

עשיית המשכן היה כדי לקיים ציווי השי"ת

ותכל כל עבודת המשכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה בן עשו.

ודקדק האוה"ח הק' טעם אומרו כן עשו ולא הספיק במאמר ויעש ע"ש. נראה לומר דהכתוב מגיד שבחן של ישראל שאף שעשיית משכן היה מטרה גדולה להמשיך את השראת השכינה כמ"ש (שמות כ"ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, מ"מ כוונתם של ישראל היה רק כדי לקיים את ציווי ה' שזה לעשות משכן, וזה שאמר וירא משה את כל המלאכה והנה עשו עתה, קאי על גוף המלאכה דעשו אותה ואח"כ אמר על איכות המלאכה כאשר צוה ה' כן עשו כלומר דכוונתם בעשיית המלאכה היה רק לקיים מצות השי"ת. צא ולמד מכל המצוות שבתורה שאמרו חז"ל (אבות פ"א) הוי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, והרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ועולם הבא אין בו אכילה ושתיה רק נהנין מזיו השכינה, הרי דאף למטרה גדולה כזו ליהנות מזיו השכינה אעפ"כ אין לו לעשות על מנת לקבל פרס, והרי נמי בעשיית המשכן לא עשו אלא לקיים מצות השי"ת. וזה שאמר אח"כ ויברך אותם משה ופרש"י ז"ל א"ל יה"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם, כלומר לפי שקיימתם המצוה בכוונה טהורה כזו רק לקיים מצוות השי"ת שבאופן כזה הוא יותר גדול אצלכם ממטרת המצוה להמשיך השראת השכינה בשביל זה בעצמו כדאי שתשרה שכינה במעשה ידיכם.

ע"י הנתינה זהב וכסף לעשיית המשכן המשיכו על זה קדושה

משכן העדות וגו' (ל"ח כ"א) מפרש"י ז"ל: עדות לישראל שוויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם. ולכאורה קשה, הלא בגמ' אמרו (ר"ה כו.) מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, ופירש"י ז"ל זהב העגל, וא"כ כיצד היה המשכן כפרה על חטא העגל, כמאמר הקב"ה יבוא זהב משכן ויכפר על זהב העגל (ש"ר נ"א, ח'), אדרבה אין קטיגור נעשה סניגור? ואפשר לומר כפי מה דאיתא בספד"ק (נועם אלימלך פרשה זו) כי משכן הוא מלשון המשכה, ונראה המכוון כי ע"י שנתנו כסף וזהב לצורך המשכן, והיתה הנתינה במסירות נפש, שהרי אדם בהול על ממנו (שבת קיז:). על ידי זה המשיכו קדושה על הכסף וזהב, כאשר מפאת זה 'משכן בני ישראל קדוש' (באר מים חיים פרשה עג.) וקדושה היא בחי' חכמה (אה"ק ח"ב מג:). המורה על הענווה, בחי' כח מה (שם ח"ב כח.). ועל כח מה אין לסט"א יכולת לשלוט, כי אין לה על מה לשלוט, ועי"ז בורחת הסיט"א והטומאה לגמרי (עי' שער הפסוקים פר' בראשית), וממילא אין קטיגור, ונעשה מחטא העגל כאין וכאפס, והבן.

השב"ק מסייע לשמור את כל המצות שבתורה

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם.

רצ"ל שקדושת ש"ק מסייע להאדם שיוכל לקיים כל הדברים אשר צוה ה', וכמו שאיתא בירושלמי (ברכות פ"א) מצות זכור את יום השבת כלול בועשיתם את כל מצותי והייתי קדושים לאלוקיכם שהיא שקולה כנגד כל מצוותיה של תורה, וזהו שאמרו חז"ל (שמו"ר כ"ה ט"ו) אמר הקב"ה לישראל אם תזכו לשמור שבת מעלה אני עליכם כאילו שמרתם כל המצות שבתורה, היינו שמירת ש"ק מסייע לשמור כל המצות שבתורה. (תפארת שמואל)

ההתאספות מועיל לטהרה

ויקהל משם את כל עדת בני (ל"ה, א.).

הרמז 'ויקהל' בגי' מקוה, שהקהילה וההתאספות יחד מתוך תורה וחסידות מועיל לטהרה כמקוה. (עקידת יצחק)

ע"י קדושת שב"ק היה תיקון לעולם העשיה

...ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'.

ויש לדקדק דמאי לעשות אותם הא ציווי זה קאי על איסור מלאכה בשבת ומצוה זו היא בשב ואל תעשה? וי"ל עפ"מ דאיתא בספד"ק קדושת לוי אשר צוה ה' לעשות - כלומר תיקון עולם העשיה ע"ב, וי"ל דע"י קדושת ש"ק היה תיקון לעולם העשיה כדברי רשיז"ל דראה שאין העולם מתקיים

זוארט

דברי אלוקים חיים

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר. הנה הפסוק הזה אינו מובן כלל שהיה ראוי לכתוב והזהב או שאר דברים היתה דים וגו' מאי והמלאכה היתה דים לכל המלאכה גם נראה כסותר זה את זה בתחילה אמר היתה דים ואח"כ אמר והותר.

וי"ל מה שאמר לעשות אותה והותר יש לומר כאילו היה כתוב 'והותר לעשות אותה', היינו דידוע צדיקים ע"י חידוש תורתם בוראים שמים וארץ חדשים כמו שכתוב (ישעי' נ"א, ט"ז) ואשים דברי בפיך וגו' לנטוע שמים וליסוד ארץ ע"ש בזוה"ק. וזה יש לומר שרימוז הפסוק, שאפילו מה שעתידי להתחדש בריאת שמים וארץ ע"י חידושי תורה, ג"כ היה נכלל במשכן, וזהו 'והותר' אותיות 'ותורה' 'לעשות אותה' היינו מה שיהיה נעשה ע"י התורה חידוש הבריאה, ג"כ היה נכלל במלאכת המשכן, והמשכיל יבין.

(דגל מחנה אפרים, וכתב כאן קיצור הדברים, וע"ש בהרחבה)

לע"נ הרה"ח ר' יצחק

בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל

נלב"ע ו' סיון תשע"ד

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לשוב ולהתאחד בתוך כלל ישראל, דהרי כל פירוש שבין אדם לחבירו הוא רק באם כל אחד הויתו לצורך עצמו, ויבוא לחשוב שחבירו הוא לשטן על דרכו, ומזה תצמח קנאה ושנאה ותחרות, אבל באם ישכיל אדם שכל העיתוי לצורך גבוה, שוב אין כאן לא, קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אדרבה הוא מוסיף אהבה לחבירו שגם הוא נושא עמו בעבודתו לאדון כל, ונעשו כולם כאיש אחד חברים, ולזה מסוגלת מצות השקלים וכו"ל. (שם משמואל, וע"ש בהרחבה)

ובחרשת אבן למלאות ובחרשת עץ לעשות בכל מלאכת מחשבת (לה, לג) י"ל בדרך רמז, 'אבן' היינו היצה"ר הנקרא אבן כידוע (סוכה נד), וע"פ היינו התורה עץ חיים כידו (תענית ז). ואומנות היצה"ר הוא 'למלאות' היינו להתדמות לאדם שכבר הוא מלא וגדוש ומושלם בכל המעלות, זהו שנאמר 'ובחרשת אבן' היינו אומנות היצה"ר 'למלאות' כאמור, ואומנות התורה הוא בהיפך, אחר כל מה שעשה תורה ומצות ומעשים טובים נדמה לו תמיד שעדיין לא עשה כלום וצריך לעשות מחדש, זהו שנאמר 'ובחרשת עץ' היינו אומנות התורה עץ חיים 'לעשות' בכל יום מחדש, 'בכל מלאכת מחשבת' היינו כראוי ובשלימות.

וכל חכם לב (לה, י) אמר משה רבינו ע"ה לכלל ישראל אל יתחמץ לבב אנוש בראותו אלה שנבחרו למלאכת המשכן ולא הוא, ויאמר בלבו גם אני חכם לב ולא נופל אנכי מהם, לזה אמר הכתוב הלא 'בכם' בשבילכם ר"ל בשביל כל ישראל ניתן לאלו חכמת לב כאמור חז"ל (ברכות לב). כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל בו, וא"ת מאן יימר שהם וודאי חכם לב אותם הנבחרים, לזה אמר אין אני אבחר בכם רק יוכל חכם לב בכם יבואו מעצמכם 'ויעשו' בלא בחירה אותם והוא ראייה שהם נבחרים מחמת שיעשו דייקא ר"ל שיתחילו המלאכה ויגמרו 'את כל אשר צוה ה' והקנאה מסולקת כי הלא החכמה שלהם הוא בכם בשבילכם. (אור פני משה, פשוורסק)

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר. והוא אין לו ביאור וחבור כלל. וי"ל בדרך רמז, ע"ד שאמרו חז"ל (ברכות לז): על קושיא על חסידים הראשונים תורתם מתי היתה ומלאכתם מתי נעשית, ותירצו 'מתוך חסידים היו תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת', וזה יש לומר שמרמז כאן 'והמלאכה' היינו מלאכת עבודת הקודש זו תפילה שנקרא עבודה שבלב, 'היתה דיים לכל המלאכה לעשות אותה' היינו שהיה די לכל מלאכתם הצריך לעשות, כי היתה מלאכתם מתברכת, 'והותר' היינו אותם 'תורה', ר"ל שגם די לתורתם, מעט שלומדים, כי תורתם משתמרת כנ"ל, והבן. גם יש לומר ברמז, תורתם משתמרת, לשון 'שמרים', היינו שהיתה זכה ומזוקק מכל שמרים וסגי ופסולת, מחמת שהיו חסידים, ולכך היה די בהמעט שהיו לומדים, כמאמרם (מנחות קי). ואחד המרבה ואחד הממעיט וכו' וכו"ל, והבן.

ויקהל משה את כל עדתו. עד"ת אותיות דע"ת, שמשא רבינו ע"ה קיבץ את כל בחינת דעת שלהם, ומדעת בא כל השפעות טובות, והענין כי בפרשה שלמעלה כתיב מעשה העגל שהחטיאו הערב רב את ישראל, לכך עשה תיקון והעלה כל ניצוצי נשמות קדושות ונשמות ישראל למקור הדעת שהיה דרגא דמשה, כי בריאה ה' עלה ברצון הפשוט להבראות, ויצירה לשון ציור שכבר בא לציור, ומשה היה בחינה שקודם הרצון, ששם מתקבץ הכל, וזה שנאמר 'ויקהל' לשון קיבוץ.

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו' ששת ימים תעשה גו'. שורש הדברים הוא כך דידוע מאמר חז"ל (שבת פח). דבמעמד הנבחר בהר סיני כשהקדימו הכנסת ישראל נעשה ונשמע, אז נתן השי"ת בראש כל או"א מישראל שני כתרים, ואח"כ כשחטאו בעגל נסתלק זה מהם, כמ"ש (שמות לז, ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, דהיינו שנאבד מהם כל הארת הקדושה שקיבלו מהר חורב והנה כל האורות והכתרים שהם התכשיטין של ישראל שניטלו מהם בחורב כולם נטלם משה רבינו ע"ה לעצמו, אך משה הוא עבד נאמן ובשבת קודש שאז שורה הקדושה של ישראל ואז הוא מחזיר להם הכתרים לכל או"א מישראל, וכאז"ל מקבל לפי קדושתו כידוע מכוונת האריז"ל על ישמח משה במתנת חלקו ע"ש. וזה שאמר הכתוב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, עד"ת הוא מלשון עדי"ם, ר"ל התכשיטין, היינו שמשא הקהיל את כל העדי והקישוט שקיבלו ישראל מהר חורב וע"י חטא העגל נסתלק מהם, והיה מתירא משה שלא ישלטו בהם ידי זרים וחיצונים וקליפות ח"ו, אשר על כן הקהיל משה את כל הניצוצות הק' לעצמו, ובאמת הוא רעיא מהימנא כשראה העת וזמן שיוכלו ישראל לקבל הכתרים הנ"ל אז החזיר להם הכתרים בשמחה ובטוב לבב ולא עיכב לעצמו משלהם כלום ומסתפק במה שיש לו. וזהו ישמח משה במתנת חלקו. וזה שאמר הכתוב אלה הדברים וגו' ששת ימים וגו', היינו ע"י שתשמרו את השבת אז כל או"א מזרע ישראל יוכל לחזור וליקח הארות והכתרים שנחסרו מהם ע"י חטא העגל וכו"ל, כי שבת הוא תיקון גדול על חטא העגל כמאמר חז"ל (שבת קיח): כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, ואז משה מחזיר לכל או"א מישראל את חלקו והבן.

ויקהל משה כו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות כו' ששת ימים כו' (לה, א-ב). הקדים זה למשכן כי מלאכת המשכן הוא בכח הקהילה שע"ז נאמר (כד, ח) ושכנתי בתוכם, ודרש במדרש בתוכו לא נאמר אלא בתוכם ע"ש באלשיך תרומה (ד"ה ושכנתי בתוכם). וקהילה זו ענין השבת, ובה שהגיד להם השבת בזה הקהיל אותם, וזה גם פירוש הכתוב אלה הדברים כלומר על הקהילה, שזה ציוה ה' שיקהילו את עצמם וכל זה הוא ענין אחד שהוא התרוממות כלל ישראל שגורם השראת השכינה שקראו חז"ל כנסת ישראל.

עשה לך שרף ושים אותו על נם, והיה וכל הנשוך וראה אותו וחי, עשה לך שרף, ר"ל בני אדם השורפים בקדושתם וכרשפי אש התלהבותם בוודאי הצדיקים הללו עליהם נאמר ותגור אומר וכו'. ושים אתו על נם פי' שתשים את הצדיק הזה לנס לעולם שיבינו הכל שכל פעולותיו ומעשיו הכל מעשה ניסים. וזהו כל הנשוך ר"ל כל מי שיש לו נשיכה דהיינו שחסר לו איזה דבר הן רפואה והן מזוני חיי בני, וראה אותו וחי דהיינו שתיקף בראיה כל שהוא בעלמא ימשיך לו הצדיק הנ"ל הכל.

(נועם אלימלך, וראה שם בהמשך דבריו הק' שראה משה רבינו שצדיקים מועטים, ולכן עשה נחושת במזבח, שמוה יראו שגם צדיק שאינו בדרג' גדולה, גם הוא יכול לפעול כמו צדיק גדול, ונחושת זו הוא גם מגינה מפני רשת היצה"ר, שמנסה להפיל אנשים ברשתו, ומחמת שהרבה אנשים נלכדים במצודה זו, לכן הצדיק יכול לפעול שיצאו ואל יכנסו עוד, ע"ש)

לתת את תרומת ה' לכפר על נפשתיכם, יש להבין הלא אין הכפרה אלא בדם הקרבן ואיך נאמר שנתית השקלים מכפרת, וכ"ק אאמור"ר בעל ה"אבני נזר" זי"ע אמר שכפרת השקלים איננה על עבירות, רק שלא יהיה נפרד מכלל ישראל וישוב להתאחד בכלל ישראל. ואז יהיה הקרבן קרבן ציבור ויתכפרו בדם הקרבן, עכ"ל. ד. וביותר להבין הדברים מה שהשקלים מכפרים

מעשי צדיקים

במופלא ממך אל תחקור

יענקל המוכסן היהודי התהלך טרוד ומוטרד, המזל לא האיר לו פנים, ובמשך שנתיים לא הצליח לשלם את דמי השכירות לבית המרזח ששכר. הגרף פוטוצקי היתרה בו, שאם בבוא מועד התשלום בשנה השלישית ולא ישלם את החוב במלואו, יעשה בו שפטים נוראים כדרכם של האדונים בעלי האחוזות בימים ההם. המוכסן האומלל חרד לגורלו ולגורל בני ביתו, ולא ידע מאין יבוא עזרו, חלפו הימים, כסף אין באמתחתו כדי לשלם, ופתרון אין בנמצא. לא הצליח האיש לשית עצה בנפשו מה יעשה.

אשתו של המוכסן שמעה את שמעו של הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, והפצירה בבעלה: "שמעתי שלא רחוק מגבולנו גר רב קדוש הפועל ישועות בקרב הארץ, עצתי שתיעט אליו ותספר לו את דאגתנו וצרותינו, וככל אשר יאמר לך כן תעשה, ה' יתברך בודאי יעזור לנו בזכות ברכותיו של הצדיק". המוכסן היה יהודי ירא שמים ויודע ספר, אך לא נמנה עם עדת החסידים, תחילה סירב לשמוע לעצת אשתו, אך היא מצידה לא הרפתה המשיכה להפציר בו, וכאשר קרב ובא מועד התשלום, ראה שאין לו מה להפסיד, והחליט ללכת אל הבעל שם טוב הקדוש ולשפוך את מר ליבו בפניו.

שמע הצדיק את דברי היהודי המסכן ואמר לו: "צא ביום ראשון בבוקר לטייל ברחוב, כאשר ייגש אליך כפרי נכרי ויציע לפניך לקנות ממנו חפץ כלשהו, קנה את החפץ מיד מבלי לבדוק את הסחורה או להתמקח, אחר כך תבוא אליי שוב ואומר לך מה עליך לעשות באותו חפץ". האיש לא היה מהאמינים הגדולים בצדיקים ובאותות ובמופתים, ועל כן לא שת ליבו לדברי הבעל שם טוב ולא עלה בדעתו כלל לקיים את דבריו, אולם כאשר גילה באזני בני ביתו את הדברים שציוו עליו הצדיק, השפיעה עליו אשתו שהיתה גדושה באמונת צדיקים, ללכת ביום ראשון לרחוב כדי לקיים את ציווי הצדיק.

בלית ברירה יצא יענקל מביתו, והיה מהלך אנה ואנה ברחוב, ולא חלפו דקות אחדות וכפרי אחד ניגש אליו והציע לו לקנות עור כבש, "בכמה כסף תמכור לי אותו?" שאל היהודי, בתגובה נקב הכפרי בסכום "זהוב אחד", שהיה מופרז לחתיכת עור של כבש, בכיסו של המוכסן היה זהוב אחד בלבד, ובראותו את התגשמות דברי הצדיק לנגד עיניו, שילם מיד לכפרי את הזהוב האחרון שנותר לו, ולקח את עור הכבש.

כבר בדרכו הביתה החלו מחשבותיו מיסרות אותו מה ראיתי לשטות זו, כיצד המרתי את המטבע האחרון שהיה בכיסי למחיה, בעור של כבש פשוט וזול, וכי מה אעשה בעור של כבש? אשתו שוב הרגיעה את נפשו ואמר: הלא ראית כיצד לא נפל דבר מכל אשר דיבר אליך הצדיק, חזור אליו ושאל אותו מה עליך לעשות עתה עם העור שקנית ברחוב, וה' יתברך בודאי יעזור לנו.

נסע המוכסן אל הבעל שם טוב בשנית, ועמד לפניו עם העור שקנה, "יפה עשית שקנית את עור הכבש" אמר לו הבעל שם טוב הקדוש, כעת הסכת ושמע בקולי, באחד מהימים הקרובים יחול יום ההולדת של האדון שלך הגרף פוטוצקי, באותו יום יבואו אליו הרבה שרים ואצילים לחוג את חג הולדתו, וכל אחד ואחד יביא לו מנחה ותשורה, לך גם אתה אליו באותו יום, וכתשורה הבא לו את עור הכבש הזה. כלעג לרש נראו הדברים בעיני היהודי, העצה שיעץ לו הרבי נשמעה לו מגוחכת ומטופשת, במר נפשו רץ האיש לביתו ובבכי תמרורים סיפר לאשתו על העצה שקיבל, דמייני לעצמך כיצד מגיעים כל השרים הגדולים ובידם מתנות של אבנים טובות ומרגליות לכבוד יום הולדת האדון, ובאותו מעמד אכנס אני עם מתנתי הדלה והעלובה, עור של כבש, לבזותו ולהשפילו לעין כל, הרי משרתי יהרגוני מיד.

אשתו לא איבדה לרגע את אמונתה בצדיק, ואף הוכיחה אותו: "במופלא ממך אל תחקור" עליך לקיים את דברי הצדיק במלואם, חזק ואמץ ליבך באמונת בורא העולם הכול יכול. בהגיע יום ההולדת של הגרף, זירזה אשת המוכסן את בעלה ללכת עם עור הכבש בידו אל מסיבת יום ההולדת של הגרף, בלב שבור מחרדה ופחד ניגש האיש אל הארמון המפואר, כשהתקרב אל הארמון, שם לב כי דבריו של הבעל שם טוב מתגשמים במלואם, ושרים רבים ואדונים נכבדים באו להשתתף בשמחת הגרף.

כשהגיע ליד דלת הארמון, החל שוב להתלבט האם להיכנס או לחזור על עקבותיו, במשך שעה ארוכה התהלך אנה ואנה ולא מצא אומץ לגשת אל הפתח וכמעט שגמר אומר לשוב על עקבותיו. והנה נפתחה דלת הארמון, ואחד משומרי הסף הבחין בו מתקרב, "יהודי מה לך פה?" הרעים עליו השומר בקולו, שמא תשורה הבאת לגרף לכבוד יום הולדתו? קרא בלגלוג, בבהלה פשט היהודי את עור הכבש ומסרו למשרת. חטף המשרת את העור ובזריזות צעד לכיוון הגרף, ולעיני כל השרים המסובים הגיש את עור הכבש לאדונו ואמר בלגלוג: "זהי תשורתו של היהודי הנבזה היושב אצל אדוני בתור מוכסן". נכלם והתבייש הגרף וחמתו בערה בו, ציווה מיד לכלוא את היהודי בחדר מיוחד עד שיחקור היטב מה זה היה לו, הוא השתומם מאד כיצד עלה על ליבו של היהודי שהכיר אותו כאדם לא טיפש בכלל, לבזות כך את אדונו לעיני מכריי וידידי הרבים והחשובים, וכי הוא לא מבין שהוא מסתכן בנפשו?

לקח הגרף את חתיכת העור והסתגר בחדר לחקור ולהתבונן בו היטב, שמא יש בו דבר חידוש כלשהו, תוך שהוא מתבונן הוא גילה לפתע כי אותיות שזורות באורח מופלא בתוך קווצות שער הצמר שעל העור, החל בודק ומתעמק וזעקת תדהמה נפלטת מפיו, האותיות מצטרפות לתיבות והתיבות כולן אימרות כבוד לגרף, לתדהמתו היה שזור בצמר בהוד והדר שמו ושם אביו, שם משפחתו וכן תאריך לידתו, הגרף השתומם מאד וליבו התמלא גיל וחדווה על התגלית המופלאה.

הוא הלך משולחן לשולחן והציג בפני אורחיו את היצירה הנפלאה, ובעיניים בורקות הוא שאל מה דעתכם האם הדבר נעשה על ידי איזה אמן נפלא, או שמא כך נוצר העור מטבעו? אף אחד מהמסובים לא ראה מעודו דבר פלא שכזה, עיינו האורחים והסיקו שכל האמנים שבעולם לא יוכלו לעשות דבר שכזה, אין זה אלא נס מן השמים. ציווה הגרף להוציא את המוכסן מכלאו ולהביאו לפניו, "היכן השגת את העור הזה?" שאל הגרף, היהודי היה בטוח שתיכף יהרוג אותו הגרף, והחל מתחנן על נפשו ונפל ארצה לפני השרים, וסיפר להם בבכי תמרורים את כל המאורע שאירע עמו, כסיל הייתי שקניתי את העור הפשוט והבאתי אותו כמתנה לפני הגרף, מבקש אני סליחה ומחילה מהוד מעלתו, סיים היהודי את דבריו.

בקשב רב האזינו הגרף ואורחיו לסיפורו ונשאר נדהמים. ולאחר שהתאושש היהודי מעט מבכיו, אמר לו הגרף ברבות, אל תירא ואל תחת, לברכה שלך האיש הקדוש הנה, והראה לו את חן תפארתו ויקר ערכו של העור המופלא, לא זו בלבד שהגרף מחל לו מיד על כל חובו, אלא אף שלח אותו לביתו עם מתנות רבות כסף וזהב, ומאז נעשה האיש לעשיר גדול, מכאן ואילך היה היהודי מקבל בכל שנה ושנה ביום הולדתו של הגרף, מתנות רבות בתמורה למתנתו המיוחדת, מהעור שהביא הכינו כובע מיוחד עבור הגרף, אותו היה חובש בכל שנה ביום הולדתו לכבוד ולתפארת. ומובן מאליו שמאותו יום נהפך יענקל המוכסן למאמין גדול ברבו הבעל שם טוב הקדוש, והודה לאשתו על כל פעלה ועל עצתה הטובה והמועילה.

חזקנו קורא נא

לחזקת ולעידוד לימים אלו

השמחה של נס פורים - בכח התורה הק'

וביאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, עפ"י המובא בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מלינסק ז"ל (ע"ל ליקוטי שושנה אות ע"ה) זול"ק "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו', כ"ג), שלכאורה היה ראוי לומר כי מצוה נר' כמו בסיום הכתוב 'תורה אור', רק הענין הוא, כי אדם הרוצה לעשות מצוה בשלימות, צריך מתחילה לקדש עצמו להיותו שלם במדותיו, כמו הגאון והקנאה והשנאה והכעס וכדומהיה בכל המדות, ואז לפי שלימות המדות שבו כן תהיה ערך המצוה בשלימות, משא"כ בלימוד התורה הוא ההיפך, שע"י התורה זוכה לאור גדול שמשפיע עליו השי"ת - היינו אפילו כאשר האדם הוא במצב הגרוע ביותר, התורה מאירה את אור הנשמה, "יעדער לימוד תורה וואס א יוד לערנט ברענגט אריין א ליכטיגקייט אין

"הביאני המלך חדריו" עומדים אנו בשערי ראש חודש אדר שני, וכבר זכינו השנה כבר לקיים מאמר המשנה "משנכנס אדר מרבין בשמחה", אמנם מאידך, נמשך לשמחה בשמחת ההצלה של בני ישראל, בימים ההם ובזמן הזה "נגילה ונשמחה בך", כי "מה בין אדר ראשון לאדר שני, אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים". על כל נמשך לשמחה ולשמחה אנשים אחרים, ונזכה בסייעתא דשמיא להמשיך את השמחה לכל השנה כולה.

אמרו חז"ל (מגילה טז): "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" (אסתר ח', ט"ז) אמר רב יהודה אורה זו תורה, ולכאורה התורה כבר ניתנה עוד הרבה קודם לכן, ואיך אמר 'היתה' שמשמע מכך שרק עכשיו זכו לתורה?

היא רק מתנת אלקים, וממילא יוכל תמיד כאו"א לנשות ללימוד התורה, כאמרם ז"ל (קידושין סו). "תורה מונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד". (חלק מהדברים גם הם בהמשך לתוכן דברות קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א פ' כי תשא פ"ב). ועל כן לא סגי בהכנה של אדם בכדי לזכות לקבל את התורה הק', כי אם יתנו לו מהשמים כמו שהכין את עצמו, לא יקבל את כל התורה הק', שהיא ארוכה מני ים ורחבה מארץ מדה, והיא למעלה מכל הכנה. [אמר עם המאמר: ח"ו שלא יצא מתוך דברינו שכדי לזכות לקבל את התורה הק', לא צריך הכנה. בודאי ובודאי שצריך הכנה, ורואים אנו אצל משה רבינו שלא אכל ולא שתה ארבעים יום, ועשה הרבה הכנות בכדי לזכות לקבל את התורה הק'. אבל עם כל זה, נאמר בפרשה הקודמת "שנמסרה לו במתנה", שאפילו משה רבינו כמה הכנות שהוא הכין, קיבל במתנה. ועל כן ייאמר, שצריך, ואפילו חייבים הכנה לכל מצוה ומצוה, ובפרט לקבל ולהבין את דברי התורה הק'].

זאת ועוד, דוד המלך אומר בספר התהילים (י"ט, ח' - י"א) "תורת ה' תמימה משיבת נפש. עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. פקודי ה' ישרים משמחי לב. מצות ה' ברה מאירת עינים", מפרש רש"י "תורת ה' תמימה - גם היא מאירה כשמש כמו שנאמר בסוף הענין מאירת עינים. ואומר (משלי ו') "כי נר מצוה ותורה אור". ד"א ואין נסתר מחמתו ליום הדין וליהי אתם היום הבא (מלאכי ג'). אבל 'תורת ה' תמימה היא משיבת נפש' לדרכי חיים ומגינה היא על לומדיה מאותו להט כמו שנאמר "וזרחה להם יראי שמי שמש צדקה ומרפא" וגו' (שם), ועוד מפרש רש"י "עדות ה' נאמנה - נאמנת היא להעיד בלומדיה". "משיבת נפש - משיבתו מדרכי מיתה לדרכי חיים".

התורה הק' הגינה תמיד על בני ישראל בכל הדורות, ובכל המצבים, וגם בימי מדרכי אסתר, שמדרכי הצדיק ראה מבעד לחלון את המן הרשע בא להלביש אותו בגדי מלכות, ולהרכיב אותו בעיר, "ככה יעשה לאיש אשר המלך הפץ ביקרו", מדרכי הצדיק היה עסוק בדברי תורה, מיד נעמד מרדכי הצדיק להתפלל בקרן זוית, אומרת הגמ' (גמילה טז). "עד דסליק מרדכי לצלותיה אמר להו במאי עסקיתו" המן הרשע חיכה עד שמדרכי הצדיק יסיים את התפילה, ולבניתיים ראה איך שהתלמידים יושבים ומתפללים בדברי תורה, שאל אותם 'במה אתם עוסקים? באיזה עניין? אמרו ליה בזמן שבית המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה" אמרו לו בזמן שביהמ"ק היה קיים מי שהיה מקריב קרבן מנחה, היה לוקח יד מלאה קמח סולת, ומתכפר לו העוון, "אמר להו אתא מלי קומציה קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי" אמר להם המן הרשע, היד מלאה קמח סולת שלכם, תדחה את העשרת אלפים ככר כסף שלי.

רואים מדברי הגמ', ומהדברים שנאמרו כאן במאמר, ומתוך דברי דוד המלך בתהילים, שהתורה הק' שהיתה נר להגליהם של כל בני ישראל בכל הדורות, ובכל מצב, ובכל הזמנים, היא עמדה להם להינצל מכל אויביהם, בכל הדורות, שכל האומות קמים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם. ובזכות הלימוד בתורה הק', ורואים בשואה האיומה, ובהרבה גזירות קשות שהיו על בני ישראל, מי שקיבל על עצמו עול תורה, ניצל בדרך נס. ומשנה כתובה היא (מסכת אבות ג, א') "רבי נחוניא בן הקנה אומר: כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו - עול מלכות, ועול דרך ארץ". וזכות זו עומדת לעד ולנצח נצחים, ובפרט בימי חודש אדר שמרבין בו שמחה, ואין שמחה כשמחת התורה, "וחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע" אדם 'חייב' לבסומי בפוריא, חייב לדעת שליהודים היתה אורה - זו תורה, שכל השמחה נובעת שמתעסקים בדברי תורה. וגם בכל דבר שעובר אדם בעוה"ז, העצה היא להתעסק בדברי תורה, ואזי יזכה להינצל, ולעמוד בכל הנסיונות, ולזכות לכל ההשפעות טובות ברוחניות ובגשמיות.

והדברים כתובים הם בזוה"ק (פרשתן דף ר' ע"א) "יְכַלְכַל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, כְּאִלּוּ הִשְׁתַּדֵּל בְּהִיבְלוֹ שֶׁל הַקֶּבֶה, שֶׁהֵיכְלֵו הֶעֱלִיזוּ שֶׁל הַקֶּבֶה הִיא הַתּוֹרָה. וְכִשְׂאָדָם עוֹסֵק בְּתוֹרָה, הַקֶּבֶה עוֹמֵד שָׁם וּמְקַשֵּׁב לְקוּלוֹ, כְּפָתוּב (מלאכי ג) וְיִקְשֶׁב ה' וְיִשְׁמַעוּ גוֹי. וְיִצְוֶל הָאָדָם מִשְׁלֹשָׁה דִּינָיִם: מִדִּין הַעוֹלָם הַזֶּה, וּמִדִּין מִלְאָךְ הַמָּוֶת שֶׁלֹּא יָכוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וּמִדִּין הַגֵּיהֶנֶם."

די נשמה", והמאור שבה יחזירנו למוטב (איכא רבה הקדמה ב'). שבכח התורה יזכה לתקן מדותיו, וכמבואר בישמח ישראל (פר' בחוקותי אות א'). שמדות טובות הם הקצירה מפרי התורה, וגם להתקדש ולהטהר מכל טומאה, כמו שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הזקן מווארקא זצלה"ה זי"ע בדיבוריו האחרונים קודם פטירתו לכ"ק א"ז מרן הרבי הזקן זצלה"ה זי"ע "די גמרא איז די גרעסטע טהרה" (ישמח ישראל פר' כי תצא אות ה').

ובזאת מבאר הרבי ר' אלימלך "ולזה אמר כי 'נר מצוה', כלומר לעשיית המצוה צריך להיות מתחילה נר דולק, היינו שיתקן מדותיו, שעי"י זה מזדככת נשמתו, נר ה' נשמת אדם (שם כ', כ"ז), ורק אח"כ זוכה למצוה, לעשותה בשלימות, אבל 'תורה אור', ר"ל אצל התורה היא ההיפך, שעי"י התורה זוכה לאור גדול.

וזה 'הבא לטהר' והיינו מי שמקדש עצמו כראוי להתקדש ולהטהר בקדושה של מעלה, לעשות את מצות ה', אזי מן השמים "מסייעין אותו" לעשות המצות בשלימות, לעשות נחת רוח לאבינו שבשמים.

ועל פי האמור ביאר כ"ק מרן אד"ש, וי"ל שזה הוא הביאור ליהודים היתה אורה - זו תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, כי ישראל באותו הדור ראו שאף היו אז בשפל המצב, עד שנתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, והמן המקטרג אמר (שם ג, ח') שהם מפוזר ומפורד בין העמים ואת דת המלך, מלכו של עולם, אינם עושים, עם כל זה כשכינס מדרכי את התלמידים ועסק עמהם בלימוד התורה, לברר הלכות קמיצה מענינו של יום, אמר המן אתא מלי קומציה קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי (מגילה טז). היינו שלימוד התורה הוא שעמד להם לצאת מאפילה לאורה ולזכות לישועה, ומכח זה 'ליהודים היתה אורה - זו תורה', היינו שראו והכירו שהתורה היא אורה, שמאירה את נשמת האדם גם בעודו בתחתית המדרגה ושפל המצב, להחזירו למוטב ולהעמידו בקרן אורה, 'שנאמר כי נר מצוה ותורה אור', כדברי הרבי ר' אלימלך זצלה"ה. (מלוקט מתוך דא"ח שנאמרו מתוך ס"ג פ' כי תשא תשפ"ב, ומשיחת קודש לבחורים בליקווד, בכינוס שהתקיימה בביקורו בארה"ב בחודש זה).

ועוד, נביא כאן מתוכן דברות קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (ס"ג פ' תצוה ש. ז.), "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", דרשו בגמ' "אורה זו תורה", "ושמחה זו יו"ט", "וששון זו מילה", "ויקר אלו תפילין", ופירש רש"י "שגור עליהן המן שלא יעסקו בתורה, כן ועל כל אלה גזר" ולכאורה למה לא נאמר בכתוב 'ליהודים היתה תורה ויו"ט ומילה ותפילין' בפירושו? אלא המכוון ע"ד דאיתא ב'ישמח ישראל' (חנוכה אות ג') בשם כ"ק א"ז הרבי ר' פייבלי מגריצא זי"ע, שאלמלא היה לישראל גילוי דעת מה' שנתקבלה תשובתם על שנהנו מסעודתו של אותו רשע ועל שהשתחוו לצלם (מגילה יב), לא היה בעיניהם השמחה מהצלת גופם על ידי הנס לשמחה אמיתית, עד שראו שה' הפץ בהם ובמצותם ותורתם, כדרשת שמואל (מגילה ז.) קיימו וקיבלו - קימו למעלה מה שקבלו למטה, והרגישו אור תורה מחדש בלבם, וזהו אורה זו תורה וכו' שהרגישו חדש בליבם על התורה ועל המצוות, ורצה בהם ה', אז קיבלו עליהם ועל זרעם לעשות את ימי הפורים האלה, עכ"ק. ומשמעות דבריו הק' שנעשה שינוי אצל ישראל בקיום תורה ומצוות ועבודת ה', שלימוד התורה נהייתה להם מעתה ל'אורה' והימים טובים ל'שמחה' ומצות מילה היה להם 'ששון' והתפילין היה להם ל'יקר'".

ומכל השלשה דברים שהביאנו עלי גליון, מתוך דברות קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, עולה דבר יחיד ומיוחד, שלתורה כל אחד יכול לזכות לקבל, יותר מן המצוות, שלמצוה צריך אדם להכין עמו בדחילו ורחימו לקיים המצוה בשלימות, וכל מצוה עם ההכנה שלה, וכשם שההכנה גדולה, כך המצוה נעשית בשלימות. אמנם מאידך, התורה הק' לא מספיק ביגיעה ובהכנה בלבד, אלא "קוב"ה ואורייתא חד הוא" והקב"ה נותן את התורה במידה גדושה לכל אחד שיוכל לעסוק בה, ולכן סיבב שיקבל משה את התורה באופן של מתנה דוקא, כמו שאמר הכתוב בפרשה הקודמת (שמות ל"א, י"ח) "ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני וגו', ופירש רש"י ז"ל ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן". והיינו שבכדי שכך יהיה נקבע לדורות שהכח לזכות לתורה

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

עלוך זה נתרם

הדר קיבלוה

ליהודים היתה אורה - זו תורה

בימי הפורים האלה,
בהם מרבים באורה,

נרים תרומה הגונה לשותפות
בזיכוי הרבים הגדול הזה להגדיל
תורה והאדירה בהפצת הגיליון
הזה, לקדש שם שמים בעולם.

נודב לע"נ
הרב נפתלי הרץ בן הרב
יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון
ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ
הרב נפתלי הרץ בן הרב
יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון
ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ
הרב מרדכי מנחם מנדל
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ה ישראל פינגבום הי"ו,
או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321 ע"ש ישראל בנימין פינגבום. ניתן לתרום מכספי מעשר.